

Not Lost Forever: Tehillim Chapter 71 (Part III)

Rabbi Shmuel Silber

בכ"ד

1. תהילים פרק ע'א

א בָּרוּךְ יְהוָה חֶסֶדְךָ אָלֵין בָּנֶה לְעוֹלָם: בָּבָצְרָתְךָ תִּצְלַחֲנִי וְתִפְלַטְנִי הַטָּהָרָאֵל אָזְנוֹךְ וְהַשְׁעִינָנוּ: גַּהֲיֵה לֵי | לְצֹור מְעוֹן לְבָזָא תְּמֵיד צְנִית לְהַשְׁעִינָנוּ כִּיסְלָעִי וּמְצֻדָּתִי אַתָּה: דָּאָלְהֵי פְּלַטְנִים מִיד רְשָׁעִי מִכְּפָלָן וְחוֹמָץ: הַכִּיְדָה תְּקֹותִי אָדָני יְהוָה מְבָטָח מְגֻבוֹרִי: וְעַלְךָ | נְסָמָתִי מְבָטָח קָמָעִי אַמְּיִתָּה גַּוְעַג בְּקָח תְּחִלָּתְךָ קָמִיד: זְכָמָופָת הַיְּתִי לְבָקִים אַתָּה מְחַסִּיעָה: חִימָלָא גַּי תְּהִלָּתְךָ כְּלִתְיָוָם תְּפָאָרָתָה: טַאַל-תְּשִׁלְכָנִי לְעֵת זְקָנָה כְּכָלוֹת כְּהֵי אַל-תְּעַזְבָנִי: יַכְּיָא מְרַמֵּי אָוִיבִי לֵי וְשָׁמְרִי נְפָשִׁי נְוֹעָצָו יְהִדוֹ:

יא לאמר אלהים עזבונו רדפו ותפשוהו כי אין מציל: יְבָאֵלְהִים אַל-תְּרַחֵק מִמְּנִי אָלְהֵי לעזرتה חישה [חוושה]: יְגִיבְשֵׁו יְכָלֵו שְׂטָנִי נְפָשִׁי יְעַטְוּ חָרְפָה וְכָלָמָה מְבָקְשִׁי רְעַתִּי: יְד וְאַנְיִתְמֵיד אִיחָל וְהַסְּפָטִי עַל-כָּל-תְּהִלָּתָךָ: טו פ"י | יְסָפֵר צְדָקָתְךָ פְּלִ-הַיּוֹם תְּשֻׁוְתָךָ כִּי לֹא דְּרַעַתִּי סְפָרוֹת: טו אָבְוֹא בְּגָבוֹרָת אָדָני יְהוָה אָזְפִּיר צְדָקָתְךָ לְבָבֶךָ: יוֹאָלְהֵי לְפָרָתָנִי מִנְעוֹרִי וְעַד-הַגָּהָה אָגִיד נְפָלָאָתִיךָ: יְחִי וְגַם עַד-זָקָנָה | וְשִׁיבָה אָלְהִים אַל-תְּעַזְבָנִי עַד-אָגִיד וּרוֹעֵךְ לְדוֹר לְכָל-יְבָאֵל גָּבוֹרָתָךָ: טז וְצְדָקָתְךָ אָלְהִים עַד-מְרוּם אָשְׁר-עַשְׂתָה נְדוּלָות אָלְהִים מֵיכּוֹךְ: כִּאֲשֶׁר הָרָאתָנוּ [הָרָאתָנוּ] צְרוֹתָה רְבוֹת וְרַעֲוֹת תְּשֻׁבָה תְּחִיָּנוּ [תְּחִיָּנוּ] וּמִתְּהֻמּוֹת הָאָרֶץ תְּשֻׁבָה תְּעִלָּנוּ: כָּא תְּרַבֵּגְדָלְתִּי וְתְּסִבְבָּתְנָהָנָנִי: כְּבָגְסָאָנִי אוֹרֵךְ בְּכָלִ-גְּבָל אַמְתָךְ אָלְהֵי אָזְמָרָה לְעַל בְּכָנָגָר קָרוֹשָׁי יְשֹׁאָל: כִּגְתִּרְגְּנָה שְׁפָטִי כִּי אָזְמָרָה-לְךָ וְנְפָשִׁי אֲשֶׁר פָּדִית: כְּדַגְמָלְשׂוֹנִי בְּלַ-הַיּוֹם תְּהִגָּה צְדָקָתְךָ כִּי-בָשַׁוְתִּי כִּי-חִפְרֹוּ

מְבָקְשִׁי רְעַתִּי:

In You, O Lord, have I taken refuge; let me never be ashamed. With Your charity, You shall save me and rescue me; extend Your ear to me and save me. Be for me a sheltering rock in which to enter continually; You commanded [others] to save me because You are my rock and my fortress. My God, rescue me from the hands of the wicked, from the palm of him who treats unjustly and robs. For You are my hope, O Lord God, my trust since my youth. I relied on You from birth; from my mother's womb You drew me; my praise is always in You. I was an example for the multitude, but You were my strong shelter. My mouth will be filled with Your praise, all the days with Your glory. **Do not cast me away at the time of old age; when my strength fails, do not forsake me. For my enemies said of me, and those who watch for my soul took counsel together, Saying, "God has forsaken him; pursue and seize him, for there is no rescuer."** O God, do not distance Yourself from me; my God, hasten to my assistance. The adversaries of my soul will be shamed and will perish; enwrapped in humiliation and disgrace will be those who seek to harm me. As for me, I shall constantly hope, and I shall add to all Your praise. My mouth will recite Your righteousness, all the days Your salvation, for I do not know their number. I shall come with the mighty deeds of the Lord God; I shall mention Your righteousness alone. O God, You have taught me since my youth, and until now I shall recite your wonders. And even until old age and hoary hairs, O God, do not forsake me, until I tell [of] Your strength to the generation, to everyone who comes-Your might. And Your charity, O God, [which is] up to the heights, for You do great things. O God, who is like You? That You showed me great and evil troubles, You will revive me again, and from the depths of the earth You will again raise me up. You will increase my greatness, and You will turn and comfort me. I too shall thank You with a stringed instrument for Your truth, my God; I shall play music to You with a harp, O Holy One of Israel. My lips will sing praises when I play music to You, and my soul, which You redeemed. **Also my tongue will utter Your righteousness all the days, for those who seek my harm are shamed, yea, for they are disgraced.**

2. לט"י מצלים פרק ע"ה פסוק י'

(י) כי מהמו הוינו לי – מהמו הוינו עלי ונוטו ידו להמל חלcis נזכו חיון לנו נונטין עליו מכם נכט אל בעזירים:

3.aben עוזרא תהילים פרק ע"א פסוק י'

ושומרו נפשי – שהייתי מחשב שהם עוזורי נועצו יחידי עם אויבי:

4. שמות פרק כא

(א) וְאֵלֶּה הַמְשֻׁפְטִים אֲשֶׁר תְּשִׁים לְפָנֵיכֶם: (ב) כִּי תָקַנְהֵה עֲבָד עֲבָדִי שְׁשׁ שְׁנִים יַעֲבֹד וּבְשַׁבָּעַת יִצָּא לְחַפְשִׁי חָנָם:

1. And these are the ordinances that you shall set before them. 2. Should you buy a Hebrew slave, he shall work [for] six years, and in the seventh [year], he shall go out to freedom without charge.

5. לט"י טמות פלק כל פסוק 3

כי תקין – מיד צית דין שמכורכו צגנתו כמו טנהמל (טמות כב ז) הס היה לו ונמכר צגנתו. לו היו חלק צמוכר עלמו מפני דוחקו, אבל מכורכו צית דין לו יהל צצט, כשהוא חומר (ויקרא כה לט) וכי ימוד לךיך עמק ונמכר לך, כי מוכך עלמו מפני דוחקו חמור, ומכך היה מקיש כי תקין, צמוכר צזית דין:

6. מדרש אגדה (בובר) שמות פרשנות משפטים פרק כא סימן ב

[ב] כי תקנה עבד עברו. פתח במשפט [עבד] עברי, לפי שהוא עובדים למצרים, ופדרם הקדוש ברוך הוא ונתן להם חירות, לפיכך צוה לישראל בראשונה שלא לשעבד באחיהו בפרק ולא לשעבדו [לדורות], כי אם עד השנה השביעית, שנאמר כי עבדיהם אשר הוציאתי וגו' (ויקרא כה מב), לפיכך פתח במשפט עבד עברי

7. המאור שבתורה**א.**

פתחתם של ה"משפטים" בדיני עבד עברי דורשת ביאור:

כל-ראש – מדובר בדינים המתייחסים לתופעה נדירה יחסית: דיני עבד עברי חלים רק בזמן שהיובל נהוגי, ורק במקרה של תמי-רגיל של גנב שנתפס ואין באפזרותו לשלם את דמי הגנבה, עד שלא נותרה ברירה אלא למוכרו לעבר. מודע, איפוא, פותחים ה"משפטים" בדינים נדרים אלו, ולא בהלכות הנוגעות למקרים שכיחים יותר?

ב.

יתרה מזו: דיני עבד עברי יכולים להתקיים רק בהמשך לדיני הגנבה, המתוארים בהמשך הפרשה²⁰ – "כי יגנוב איש... שלם ישלם, אם אין לו – ונמכר בגנבו"; מודע, איפוא, פותחת התורה בדיני עבד עברי, ולא בדיני הגנבה, הקודמים להם בסדר המאורעות?

ג.

ויש לומר, שסבירת הפתיחה בדיני עבד עברי דוקא היא משום שבידינו אלו משתקפת במיוחד מהות הפנימית של ה"משפטים":

ד.

ה"משפטים", בכלל, עוסקים בדרכי התנהלותו של היהודי בעסקי הגשיים, ברכשו החומרי וביחסיו עם העולם הגשמי שסביבו, והם ניתנים להבנה בשכלו האנושי של האדם. במציאות אלו מתבטאת במיוחד, איפוא, השפעתה של התורה על העולם הגשמי, והן מלמדות על חשיבותו של הגוף היהודי והצד הגשמי בחייו²¹.

ה.

תכוונתם זו של ה"משפטים" מתבטאת במיוחד בדיני עבד עברי:

עבד עברי הוא אדם נחות ביותר מבחינה רוחנית – אדם שנתקנס בגנבה, ואף נמכר בשל כך לעבד; ניתן היה לחשב שאדם כזה אינו ראוי שנעסק בו ונשתחל למעןו, ובוודאי שאין ראוי ליחס של כבוד.

ג. בדינים אלו מלבדה אותנו ההוראה, שגם אדם נחות זה ראוי שיעסכו בו ובהלכתיו, ואף בו יש לנווג בכבוד, בחסד ובברחים – לפrens אותו ואת אשתו ובנווי²¹, ובבואה העת אף לשחררו לחופשי.

ריני עבד עברי משקפים, איפוא, את חשבותו ומעלוות של הנוף היהודי – חסיבות שהוא נצחית ואנייה משתנה לעולם, תהיה רמתו הרוחנית של היהודי אשר היה.

ד. ריש לבאר – בפנימיות העניינים – שהוא הנותנת: דוקא עתה, לאחר מתן-תורה, נוצר צורך מיידי להבהיר את רינו של מי שנחפס בגנבה.

ביאור הדברים:

ה. כל עוד נ麝ך מתן-תורה – הייתה האלוקות גלויה וניכרת בעולם בצורה מוחשית (בלשון הכתוב²²: "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים"), ומוכן שבמצב כזה לא הייתה כל אפשרות לעבור על רצונו של הקב"ה.

ט. אך לאחר מתן-תורה, משהסתיים גiley זה, והኖכהות האלוקית אינה ניכרת עוד במוחש – עלול אדם לטעות ולהשוו שהקב"ה אינו צופה בו ואינו משגיח עליו, וכך להיכשל במעשה המונגד לרצונו של הבורא.

ו. לכך מתייחס המושג "גנבה" במשמעות הרוחנית: כשם שהגנב עושה את מעשיו בסתר ובמחשכים, מתרחק תקופה שאיש לא יראה בשעת מעשה – כך אדם זה עובר על רצונו של הקב"ה כתוצאה מההנחה המוטעית שהקב"ה אינו צופה בו ואינו משגיח עליו.

יא. וכן פוחחת התורה את ה"משפטים" דוקא בדינו של גנב שנמצא בגנבו – שכן לאחר מתן-תורה, משנוצירה האפשרות להיכשל ב"גנבה", נוצר הצורך למד ולהורות שגם מי שנכשל בכך יש לו תיקון.

יב. ומהו תיקון זה – "שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנים": עליו לתקן את מעשיו על-ידי עבודה התשובה, בירור וויכוך עצמו וסבירתו, ולכשישלים עבודה זו – מובטח לו שיזכה לחירות אמיתי משפטון היוצר²³.

(לקוטי שיחות ח"ב ע' 673; תורה מנעם ח"ל ע' 112 ואילך; חל"ט ע' 109 ואילך)